

ZONDAG 32.

Daar de kennis van onze ellende en van de verlossing daaruit, tot nog toe aangewezen en verklaard werd, volgt nu het derde middel om een vaste troost te verkrijgen, hetgeen het derde deel is van de leer van de Catechismus, namelijk de kennis van de dankbaarheid, die wij aan God schuldig zijn voor de verlossing uit onze ellende.

Vraag 86. *Aangezien wij uit onze ellendigheid zonder enige verdienste onzerzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?*

Antwoord. Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij met ons ganse leven Gode dankbaarheid voor die grote weldaden bewijzen a), en Hij door ons geprezen worde b). Daarna ook, dat ieder bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij c), en dat door onze Godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden d).

- a) Ps. 116 : 12, Rom. 6 : 13, id. 12 : 1., 1 Petrus 2 : 5 en 9., 1 Kor. 6 : 19v.
- b) Matth. 5 : 16, 1 Petrus 2 : 11v.
- c) 2 Petrus 1 : 10, Matth. 7 : 17v., Gal. 5 : 6 en 22-25.
- d) 1 Petrus 3 : 1v., Matth. 5 : 16, 1 Petrus 2 : 12 (vgl. bij b.), Rom. 14 : 19, Ef. 4 : 29, 1 Thess. 5 : 11 en Hebr. 10 : 24.

Verklaring van Vraag 86.

Na de behandeling van 's mensen ellende en verlossing door Christus, moet nu vervolgens ook over de dankbaarheid onderwezen worden. Want het voornaamste doel waartoe wij verlost zijn, is: Opdat wij (Gode) dankbaar mogen zijn, d.w.z. opdat wij de weldaden van Christus mogen erkennen en grootmaken. Dus is de dankbaarheid nodig:

1. Om de eer van God. 2. Om onze vertroosting, die in de genadige verlossing gelegen is. 3. Opdat wij God wettig mogen dienen. Want God verwerpt alle eigenwillige godsdienst. Omdat dus de dankbaarheid een dienst is die wij aan God schuldig zijn, daarom moeten wij uit Gods Woord ook onderwezen worden, welke de oprechte dankbaarheid is. 4. Opdat wij mogen weten, dat al onze goede werken (bewijzen van onze) dankbaarheid en geen verdiensten zijn. 5. Hoe groter de weldaden zijn, des te meer zijn wij verplicht tot dankbaarheid. En omdat wij boven de weldaden van schepping en onderhouding nog deze twee bijzondere voortreffelijke weldaden van God ontvangen hebben (zoals in het Antwoord aangewezen wordt), n.l. de verlossing uit onze ellendigheid door het bloed van Christus en de vernieuwing naar Zijn beeld door de Heilige Geest, zo is er veel reden dat wij daardoor al meer en meer tot dankbaarheid opgewekt worden.

Bastingius. En niet zonder oorzaak! Want als wij eraan denken, hoe Christus ons vond, daar wij de eigen slaven der zonde en des duivels, en van nature kinderen des toorns zijn, en daar Hij ons niet met goud of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed verkregen heeft: Hoe zouden wij dan niet van blijdschap ons hart en gemoed in dankbaarheid uitstorten, en overleggen wat wij schuldig zijn te doen? Ps. 116 : 12v.: „Wat zal ik den HEERE vergelden voor al Zijne weldaden aan mij bewezen? Ik zal den beker der verlossingen opnemen en den Naam des HEEREN aanroepen", enz. Wanneer wij voorts overleggen, dat Christus het beeld Gods dat wij door de zonde

verloren hadden, door Zijn Geest in ons vernieuwd heeft, dan moet dat ons aansporen en opwekken om de ganse tijd van ons leven door te brengen in goede en Gode aangename werken, totdat wij tot de volkomenheid van deze vernieuwing zullen komen in de hemel. Want het is behoorlijk, aangezien wij „Zijn maaksel zijn, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen" (Ef. 2 : 10), dat wij ons daarin ook kwijten en uit kracht der wedergeboorte Gode gehoorzaamheid en dankbaarheid naar Zijn wil bewijzen.

In het algemeen gesproken is dankbaarheid een deugd, die erkent en belijdt, van wie en welke grote weldaden men ontvangen heeft, en een ijver om de weldoener weer alle eerlijke en mogelijke diensten te bewijzen. Zij begrijpt in zich waarheid, als men die ontvangen weldaden erkent en grootmaakt; én rechtvaardigheid, als men ijverig is om weer een gelijke dankzegging te vergelden aan hen die ons goedgegaan hebben.

Dus is de christelijke dankbaarheid die hier geleerd wordt: *een erkenning en grootmaking van de genadige verlossing van zonde en dood door Christus; een ernstige ijver om de zonden en alle gramschap van God te vermijden; zijn leven aan te stellen naar Gods wil, ook om van Hem alleen door een waar geloof alle goeds te begeren, te verwachten en te ontvangen; en Hem voor de ontvangen weldaden danken.*

Deze dankbaarheid heeft ook twee delen, namelijk waarheid en rechtvaardigheid. De waarheid erkent de weldaad der genadige verlossing, maakt die groot en dankt God ervoor, alsook voor alle andere weldaden die daaruit voortvloeien. Daarom behoort tot de waarheid het stuk van het gebed. De rechtvaardigheid offert Gode weer tegengaven op. Maar God eist geen andere tegengiften van ons dan Zijn oprechte dienst of gehoorzaamheid, en goede werken. Daarom behoort het stuk van de goede werken bij de rechtvaardigheid. En de fontein van deze goede werken is de bekering van de mens tot God. Want alleen de werken der wedergeborenen zijn goed en behagen God. Zo ook is de regel der goede werken de Wet Gods. Daarom moet hier meteen over de bekering van de mens tot God, of over de boetvaardigheid, en over de Wet Gods gesproken worden. En zo behoren tot de leer der Dankbaarheid vooral deze vier hoofdstukken, namelijk de bekering, de goede werken, de Wet Gods en het gebed.

De orde en het noodwendig vervolg van deze hoofdstukken wordt als volgt bewezen. Het is uit de hele en veelvoudige leer van de beide delen van de Catechismus, die tot nu toe verklaard zijn, duidelijk dat wij van de zonden en de dood, en ook gans en al van alle kwaad, hetzij zonden of straffen, verlost zijn, zonder enige verdienste onzerzijds, uit louter genade en barmhartigheid van God, om en door Christus. Daaruit volgt, dat wij door deze allergrootste weldaad Gode dankbaarheid verplicht zijn. Maar wij kunnen Gode geen dankbaarheid bewijzen, tenzij wij waarachtig bekeerd zijn. Want alles wat door de onbekeerden gedaan wordt, geschiedt zonder geloof, en is daarom dan ook zonde en een vloek voor God. Men moet dus eerst handelen over de bekering van de mens. Daarna volgt de leer van de goede werken. Want zonder deze kan er geen oprechte bekering bestaan, en daardoor bewijzen wij vooral onze dankbaarheid aan God. Daarna wordt de leer van Gods Wet geplaatst, waaraan de goede werken gekend worden. Want de oprechte goede werken, waardoor God recht gediend wordt en wij onze dankbaarheid bewijzen, zijn alleen die werken, welke uit een waar geloof naar het voorschrift van Gods Wet geschieden, met als doel, dat God gediend en geëerd worde. En aangezien God door ons vooral gediend en geëerd wil worden met een ware aanroeping, zijn ook de gebeden voor de dankbaarheid nodig. Daarom wordt tenslotte ook het stuk van het gebed er bijgevoegd.

Deze Vraag die handelt over het doel en de beweegredenen waarom de goede werken gedaan moeten worden, is in de eerste plaats gesteld, niet omdat de leer van de goede werken aan de bekering vooraf behoort te gaan, maar omdat door deze Vraag hetgeen

volgt met het voorafgaande zeer geschikt verbonden wordt. Want deze Vraag vloeit direct uit de voorafgaande leer van de verlossing door Christus, en van de rechtvaardigmaking des geloofs voort. Aangezien wij van de zonde en de dood, zonder enige verdienste van onze werken, alleen uit genade door Christus verlost en voor God gerechtvaardigd worden, waartoe moeten wij dan nog goede werken doen? Want aldus concludeert het menselijke vernuft uit de genadige verlossing: „Voor wie een ander betaald heeft, die is niet verplicht zelf te betalen. Maar Christus heeft voor ons betaald. Dus zijn wij niet verplicht goede werken te doen.”

Maar men concludeert hier meer uit dan er uit volgen kan. Want alleen dit volgt hieruit: „Dus zijn wij dan niet verplicht om voor onszelf te betalen”; hetgeen wij toegeven. Want de rechtvaardigheid van God eist geen dubbele betaling voor een misdaad; en onze zaligheid zou ook van geen betekenis zijn, als zij van onze betaling afhing. En toch zijn wij verplicht om aan God dankbaarheid te bewijzen, en derhalve ook om goede werken te doen; niet opdat wij daardoor voor onze zonden betalen zouden, maar opdat wij voor de betaling van Christus, aan God dankbaarheid zouden bewijzen, en om nog andere oorzaken die in deze Vraag verklaard worden.

Dat zijn er vijf.

Eerste reden. Omdat de goede werken vrucht zijn van de vernieuwing door de Heilige Geest, welke vernieuwing steeds samengaat met de verlossing of rechtvaardiging door het bloed van Christus, Rom. 8 : 30: „Die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt”; 1 Kor. 6 : 11: „En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in den Naam des Heeren Jezus en door den Geest onzes Gods.” Daarom geven zij die geen goede werken doen, daarmee te kennen dat ze niet wedergeboren zijn door de Heilige Geest, noch verlost door het bloed van Christus, Matth. 7 : 11 en Jak. 2 : 21.

Tweede reden. Opdat wij onze dankbaarheid aan God zouden tonen, Rom. 6 : 13: „En stelt uwe leden niet der zonde tot wapenen der ongerechtigheid; maar stelt uzelfen Gode als uit de doden levende geworden zijnde, en stelt uwe leden Gode tot wapenen der gerechtigheid”; Rom. 12 : 1: „Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uwe lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst”, enz. Want er kan geen stuk zo schandelijk en lelijk bevonden worden, als de ondankbaarheid, waarover God zo bitter klaagt en die Hij vervloekt, Jes. 1 : 3v.: „Een os kent zijn bezitter en een ezel de kribbe zijns heren; maar Israël heeft geen kennis, Mijn volk verstaat niet. Wee het zondige volk, het volk van zware ongerechtigheid, het zaad der boosdoeners, de verdervende kinderen!” enz.

Derde reden. Opdat God door ons geëerd en geprezen worde, Matth. 5 : 16: „Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien en uwen Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken.” 1 Petrus 2 : 12: „En houdt uwen wandel eerlijk onder de heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken die zij in u zien, God verheerlijken mogen in den dag der bezoeking.”

Vierde reden. Opdat ze vruchten des geloofs mogen zijn, waaraan men oordelen kan over ons geloof en over het geloof van anderen, 2 Petrus 1 : 10: „Benaarstigt u te meer om uwe roeping en verkiesing vast te maken”, waar in sommige boeken nog bijgelezen wordt: „door de goede werken”; vgl. de Kanttekeningen (in de Statenbijbel). Want volgens Matth. 7 : 17v. „brengt een iedere goede boom goede vruchten voort, en een kwade boom brengt voort kwade vruchten. Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten

voortbrengen"; Gal. 5 : 6: „Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis enige kracht noch voorhuid, maar het geloof door de liefde werkende", en vers 22: „Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid"; 2 Petrus 1 : 5-7: „En gij tot hetzelfde ook alle naarstigheid toebrengende, voegt bij uw geloof deugd en bij de deugd kennis, en bij de kennis matigheid en bij de matigheid lijdzaamheid en bij de lijdzaamheid Godzaligheid, en bij de Godzaligheid broederlijke liefde en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen.”

Vijfde reden. Opdat wij onze naaste voor Christus mogen winnen, Luk. 22 : 32: „En gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uwe broeders"; 1 Petrus 3 : 1v.: „Desgelijks gij vrouwen, zijt uw eigene mannen onderdanig; opdat ook zo enigen den Woorde ongehoorzaam zijn, zij door den wandel der vrouwen zonder woord mogen gewonnen worden; als zij zullen ingezien hebben uwen kuisen wandel in vreeze"; Rom. 14 : 19: „Zo dan laat ons najagen hetgeen tot den vrede en hetgeen tot de stichting onder elkander dient.” Zo ook 1 Kor. 7 : 16, 2 Kor. 9 : 2, 1 Thess. 5 : 11, Hebr. 10 : 24, Matth. 5 : 26 en 1 Petrus 2 : 12.

Deze redenen zijn begrepen in het Antwoord, en behoren in de prediking en vermaningen tot het volk naarstig verklaard en aangedrongen te worden. Daartoe behoort het gehele zesde hoofdstuk, en een deel van het achtste hoofdstuk, van vers 1 tot en met vers 16, uit de Brief aan de Romeinen, welke Schriftgedeelten later breder worden verklaard bij Vraag 91, de Vraag over de goede werken, bij de 5e Kwestie.

Bij de verklaring van de eerste reden moet men er wel op letten, *dat de weldaad der rechtvaardigmaking niet gegeven wordt zonder de weldaad der wedergeboorte.*

1. Want Christus heeft ons zowel de vergeving der zonden als de inwoning van God in ons door de Heilige Geest verdiend. En de Heilige Geest is nergens ledig, maar werkt altijd krachtig, en de mensen in wie Hij woont, maakt Hij Gode enigszins gelijkvormig.

2. Onze harten worden door het geloof gereinigd, Hand. 15 : 9. Want wie de verdiensten van Christus door het geloof toegeëigend zijn, in hem wordt een liefde tot God ontstoken, en dan ook een vlijt, om te doen hetgeen Hem aangenaam is. Omdat het een onuitsprekelijke en onbegrijpelijke liefde van God is, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe (zoals de Nederlandse Kerk uit 1 Joh. 4 : 9 en Joh. 3 : 16, in de D.L. I, art. 2 aanhaalt), daarom kan het niet anders, of de liefde Gods moet in ons een ongeveinsde wederliefde ontsteken, 1 Joh. 4 : 19. En daarin bestaat onze liefde jegens onze goede God en Zaligmaker, dat wij Zijn geboden bewaren, Joh. 14, de verzen 15, 21 en 23; id. 15, de verzen 10 en 14; 1 Joh. 5 : 3. 3. God geeft aan niemand de weldaad der rechtvaardigmaking dan aan hen die dankbaarheid bewijzen. Want met dat doel worden de verlossing en alle weldaden gegeven. En niemand bewijst dankbaarheid dan wie de weldaad der verlossing ontvangen heeft. Want het een kan niet van het ander gescheiden worden.

Men dient ook op het verschil tussen de eerste en tweede reden te letten. De eerste wijst aan, wat Christus door de kracht van Zijn dood in ons werkt; de tweede, waartoe wij door de ontvangen weldaden verplicht zijn.

Vraag 87. *Kunnen dan die niet zalig worden, die in hun goddeloos ondankbaar leven voortvarende, zich niet tot God bekeren?*

Antwoord. *In generlei wijze, want de Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierigaard, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch dergelijke het*

Koninkrijk Gods beërven zal a).

a) 1 Kor. 6 : 9v., Ef. 5 : 5v., 1 Joh. 3 : 14.

Verklaring van Vraag 87.

Deze Vraag is als het ware een gevolgtrekking, die uit de eerste getrokken wordt. Omdat de goede werken vruchten zijn van onze wedergeboorte, een dankbaarheid die men Gode schuldig is en bewijzen van een oprecht geloof, zonder hetwelk niemand zalig wordt, zo volgt daar daarentegen uit, dat de verkeerde werken vruchten zijn des vleses, een ondankbaarheid jegens God en een blijk van ongeloof, zodat allen die daarin volharden, niet zalig kunnen worden. Daarom, allen die van de boze werken niet tot God bekeerd worden, maar die in de zonden volharden, worden in eeuwigheid verdoemd, zoals er geschreven staat in 1 Kor. 6 : 9: „Of weet gij niet dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet zullen beërven?" en vers 10: „Dwaalt niet: noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beërven"; Gal. 5 : 21: „Gelijk ik ook tevoren gezegd heb, dat die zulke dingen doen, het Koninkrijk Gods niet zullen beërven"; Ef. 5 : 5v.: „Want dit weet gij, dat geen hoereerder of onreine of gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het Koninkrijk van Christus en van God. Dat u niemand verleide met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid", en 1 Joh. 3 : 14: „Die zijnen broeder niet liefheeft, blijft in de dood.”

Bastingius. Met deze vraag wordt tevens de Vrijgeesten en Epicureïsche mensen die als zwijnen in de drek der zonden liggen te wentelen, alsmede de goddelozen en geveinsden de schade van hun zorgeloosheid voorgesteld, hun de ijdele roem ontnomen en het masker - zoals men zegt - afgetrokken, zodat zij tevergeefs zeggen en belijden (Tit. 1 : 16) „dat ze God kennen, maar zij verloochenen Hem met de werken, alzo zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugende.” Maar zulke zondaars wordt de zaligheid ontzegd onder deze voorwaarde: Zolang zij daarin blijven zonder bekering. Want de bekeerde en boetvaardige zondaar wordt doorlopend in de Heilige Schrift de zaligheid weer toegezegd, hoe zwaar hij ook mocht gezondigd hebben, Ez. 33, de verzen 11, 14, 16 enz. Maar de Schrift velde dit oordeel om de mensen bijtijds te waarschuwen en hen met de schrikkelijke donder der verdoemenis zo in henzelf te verslaan en neer te werpen, dat ze hun zorgeloze toestand gaan bedenken, zich daarover voor God schamen en verootmoedigen, en zich van harte tot Hem mogen bekeren. Conclusies. 1. Daarom zijn de boosaardige mensen die in de zonden volharden en omkomen, nooit door het bloed van Christus verlost noch in de genade en schoot van God hersteld geworden. 2. Daarom verdoemt ook niet alleen het ongeloof, maar de boosaardige mensen worden enerzijds om hun ongeloof, en anderzijds om hun andere zonden verdoemd.

En men moet erop letten, dat hier nog een andere oorzaak onder begrepen is, n.l. de zesde reden, waarom men goede werken doen moet. Namelijk omdat zij die geen goede werken doen maar in zonden volharden, niet zalig kunnen worden, daar zij geen oprecht geloof en bekering hebben. Daarom zijn de goede werken hun, die zalig zullen worden, uiterst noodzakelijk, over welke uitdrukking - evenals ook over de redenen die ons tot goede werken behoren te bewegen - later bij de verklaring van de goede werken nog breder gehandeld zal worden.

ZONDAG 33.